De daisesshin en de duif

Verrast luisterde ik altijd naar het slaan van de grote bel ter aankondiging van dokusan of sanzen. Vanuit het niets klonk daarna het rinkelende belletje van Jiun roshi. Hoe wist zij in vredesnaam wanneer zij haar belletje kon laten klingelen?

Telkens nam ik mij voor beter op te letten, of een patroon waar te nemen, maar steeds liet ik mij afleiden en meevoeren door de wirwar van slagen en raakte zo de tel weer kwijt. Bij het geluid van de grote bel voegden zich in de sesshin het geluid van de kleppers en de kaihan. Wonderschoon was de droge slag van de kaihan in de vroege morgen en aan het begin van de avond en helder en klaar sloeg de shoji de kleppers.

Een van de bewoners van de NP heeft het schema van de slagen wel eens voor me opgeschreven, maar het beklijfde niet. Het slaan van de slaginstrumenten bleef een groot vraagteken voor mij, een magisch moment door de dag. Tot ik in een keer meedeed met de herfsttraining. In de drie weken die ik toen op de NP verbleef was ik een paar dagen zelf yoko en werd ik ingewijd in het mysterie van de slagen. Voor het eerst hoorde ik dat zij alle hetzelfde schema hadden: lang kort kort, 7, 5, 3, zich steeds herhalend. En het bleek nog niet zo eenvoudig om dit ogenschijnlijk simpele schema op een aandachtige en goede manier te slaan: eenzelfde ritme aan te houden, de lengte van de roffel bepalen, niet te hard, maar ook niet te zacht en vooral niet vergeten waar je nu bent. Ik had kritische toehoorders, die mij keer op keer corrigeerden. De kaihan werd een oefening.

Deze zomer deed ik voor de eerste maal mee met een daisesshin. Op de eerste morgen liep de yoko naar buiten voor het slaan van de kaihan. Teleurgesteld constateerde ik dat de magie van de slagen er niet meer was. En dat gold ook voor de grote bel en de kleppers. Nu hoorde ik van verre of de shoji aan het begin of het eind van de eerste klepperronde was en berekende ik zo hoeveel haast ik moest maken om binnen te komen. Ik was niet meer verrast dat Jiun, roshi wist wanneer zij haar belletje moest laten klingelen. Met het 'weten' was de verwondering verdwenen. En erger: met het 'weten' was ik in de wereld van de 'kenmerken' gekomen. Ik merkte dat ik een oordeel had over het slaan: te hard, te zacht, mooi, of rommelig. Ik was zelf een kritische toehoorder geworden. Met deze overweging zat ik in zazen toen er een duif begon te koeren; roe koe koe roekoe, roe koe koe roekoe, 'tok', De duif eindigde zijn lied met een korte doffe slag die mij herinnerde aan de doffe slag op de bel of de kaihan. Aandachtig luisterde ik weer naar de duif: kort lang, lang kort kort, kort lang, lang kort kort, 'tok'
Ik zong in mezelf mee met de duif en herhaalde de regel tweemaal. Maar toen ik de 'tok' deed verraste de duif me door er nog een regel aan vast te plakken. Hoe ik ook probeerde de duif te volgen in zijn geroep. Nooit liet hij zich vastpinnen in een schema. Soms riep hij twee regels, soms drie, vier of vijf om dan telkens wel te eindigen met zijn korte 'tok'. Als een andere duif ook begon te koeren, liet hij zich niet van de wijs brengen. Met grote aandacht maakte hij zijn eigen regels af: 'tok'. Nooit wist ik wanneer en waarom de duif zou beginnen met zijn gekoer. Nooit wist ik wanneer hij zou eindigen. Nooit klonk het aarzelend of rommelig. Altijd zette de duif met volle overtuiging zijn lied in om, als het klaar was, te eindigen met een doffe 'tok'.
Toen ik erachter kwam dat ik de duif niet kon vangen in een vast patroon kon ik hem weer loslaten en me overgeven aan open 'gewaar zijn'. En in dat 'gewaar zijn' kwam gedurende de sesshin telkens de duif weer langs en toverde met zijn roep steevast een glimlach op mijn gezicht.

Mieke Clement

> Vriend worden en de Vriendenbrief ontvangen?
Vriend worden en de halfjaarlijkse Vriendenbrief ontvangen kan door jaarlijks minimaal € 15 over te maken. Doe dit o.v.v. 'Vriendenbrief', naam, adres en woonplaats. Door overmaking van een eenmalige bijdrage van € 400 bent u 'Vriend voor het leven'.

SVNP rekeningnummer 4563461, tnv SVNP, Wapserveen.

Vermeld bij overmaking duidelijk uw naam, en of het gaat om het worden van **vriend** of dat het een **donatie**, **schenking** of **andere gift** betreft.

> De Vriendenbrief is een uitgave van:
SVNP, Butenweg 1, 8351 GC, Wapserveen.
Tel: 0521 321204, e-mail: mail@svnp.org
Kamer van Koophandel: 04073302
www.svnp.org

> Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)
De SVNP is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling. Daarmee is de Stichting Vrienden van de Noorder Poort vrijgesteld van schenkings- en successierecht.
Hierdoor gaat het volledige bedrag van uw gift, schenking of legaat naar de stichting.

Voor donateurs bestaat er ook een fiscaal voordeel. Zo zijn onder andere periodieke schenkingen aftrekbaar. Bij periodieke schenkingen gaat het om een vaste gift voor een periode van ten minste vijf jaar.

> Meer informatie
Kijk op www.anbi.nl voor uitgebreide informatie over giften en fiscale voordelen. U kunt ook contact opnemen met de SVNP via mail@svnp.org

> Colofon
Redactie: Greetje Modana Rouw, Doris Behrens, Mineke van Sloten • Vormgeving: Mareike Engel • Drukwerk: Bulahprint Steenwijk • Foto's: Mareike Engel en Modana Rouw • Cartoon: Marja Timmer • Vertaling: Sandra Möller • Verzending: Dity van der Valle

Geef adreswijzigingen door aan ons:
een schone databank = porto sparen
De Vriendenbrief wordt sinds de eerste uitgave gedrukt op 100% gerecycled papier.

www.svnp.org

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Vrienden van de Noorder Poort

20 | 2013 Halfjaarlijkse vriendenbrief voor begunstigers van de Stichting Vrienden van de Noorder Poort

Voorwoord

In dit nummer om te beginnen een artikel over twee bestuursleden, Sandra en Nettie, die afgelopen zomer de geloftenceremonie hebben genomen.

Een mooi artikel van de hand van Duitse eindredacteur Doris Behrens over de rijkdom van de taal maar ook de complexiteit van taal als het om het begrijpen van de Dharma gaat. Want wat zèg je over het gebied voorbij de taal? Welke begrippen kies je? Wat is de betekenis en gevoelswaarde van de woorden? En wat is dan de beste vertaling?

Mieke Clement beschrijft meeslepend over hoe de duif haar wakker houdt tijdens de daisesshin. Beide auteurs hebben *'het zorgvuldig spreken als onderdeel van het edele achtvoudige pad'* heel serieus genomen.

We hopen dat de inhoud van deze vriendenbrief aanspoort om ook iets te schrijven. Met andere woorden: kopij is van harte welkom.

Veel leesplezier!

Geloftenceremonie

De geloftenceremonie (jukai) is een ceremonie waarin de zenleerling de boeddhistische voorschriften/leefregels ontvangt. Tijdens de ceremonie spreekt de student de intentie uit zich aan een tiental geloften te houden en krijgt hij of zij een boeddhistische naam. Vanaf dat moment kan de leerling een (zelfgemaakte) 'rakusu' dragen.

De geloftenceremonie (jukai) is een ceremonie waarin de zenleerling de boeddhistische voorschriften/leefregels ontvangt. Tijdens de ceremonie spreekt de student de intentie uit zich aan een tiental geloften te houden en krijgt hij of zij een boeddhistische naam. Vanaf dat moment kan de leerling een (zelfgemaakte)

'rakusu' dragen. De leerling spreekt zijn De leerling spreekt zijn boeddhistische voornemens, beloftes hardop uit tegenover zijn leraar, de Sangha en eventuele genodigden, zoals familie en/of vrienden.
Nettie Groeneveld en Sandra Möller, beiden (mede) bestuursleden van de Stichting Vrienden van de Noorder Poort (SVNP), hadden besloten om zich op deze manier met het boeddhisme te verbinden.
Hoe waren zij tot dit besluit gekomen?

Links: Nettie 'Heart of Dedication' Groeneveld
Rechts: Sandra 'Dharma beyond Doubt' Möller

Sandra: *"Na de go-sesshin in februari, waar ik ook aan deel heb genomen, heeft Dity de precepts ontvangen. Op dat moment begon in mij de wens te groeien om die stap ook te nemen. Een paar weken later heb ik aan Jiun roshi gevraagd wat ik hiervoor moet doen. Zij antwoordde 'door in eerste instantie die wens te uiten'. Daarna hebben wij er niet meer over gesproken. Tot de daisesshin in augustus: tijdens de sanzen vroeg Jiun roshi aan mij of ik deze wens nog steeds had, want er zou na de sesshin nog een ceremonie zijn. Die vraag verraste mij, maar na een halve dag nadenken heb ik het besluit genomen om het gewoon te doen, want het voelde juist om te doen! En dat voel ik nog steeds zo."*
En **Nettie** antwoordde: *"Het 'behandelen' van de geloften op mijn zenmeditatiegroep bij Tenjo heeft geholpen dit besluit te nemen. Ik weet al een paar jaar dat ik me thuis voel bij het boeddhisme, de Boeddha, de Dharma en de Sangha. Dat ik daarmee verder wil. Dan is het fijn me te verbinden, het geeft structuur en stevigheid aan wat ik doe en laat. Omdat ik graag met hart en ziel werk aan wat het boeddhisme me brengt, is het voor mij ook een daad van overgave. De ceremonie was bijzonder. Vooral ook omdat ik mijn partner had uitgenodigd met een paar vrienden. Dat brengt deze stap in het leven van alledag. Dat is goed. Het was natuurlijk ook heel fijn dat er zoveel mensen bij waren. Ja, ik heb ervan genoten. Weer terug in huis gaat het leven verder. Net even anders als daarvoor en ook weer heel gewoon."*
De 36 deelnemers van de sesshin en de genodigden spraken samen hardop met Nettie en Sandra de 10 geloften uit, zodat ook zij uiting gaven aan hun verbinding met de zenweg. Aan het eind van de ceremonie werden de boeddhistische namen gegeven:
Nettie 'Heart of Dedication' Groeneveld
Sandra 'Dharma beyond Doubt' Möller
Het was een voorrecht om getuige te zijn van deze gelofteceremonie met mijn twee Vriendinnen van de NP en een waardige afsluiting van de daisesshin.

Mieke Clement

Meertaligheid op de Noorder Poort – een last of veeleer een kans?

Voor wie meerdere talen spreekt kan het soms bij een tweetalig programma lijken of je hetzelfde allemaal nog eens moet aanhoren. In onderstaand artikel maakt Doris ons erop opmerkzaam dat er allerlei nuances zijn die onze aandacht verdienen en de moeite van het nauwkeurig twee keer luisteren waard zijn.

"The mystery of life is not a problem to be resolved, but a reality to be experienced."
Deze zin, door Jiun roshi uitgesproken in een teisho, komt zo nu en dan weer in mij op. Mijn moedertaal is Duits, daarom heb ik het voor mezelf vertaald als: "Das Geheimnis des Lebens ist kein Problem, das gelöst, sondern eine Wirklichkeit, die erlebt werden muss." Een Nederlander zou wellicht zeggen: het mysterie van het leven is geen probleem dat opgelost maar een werkelijkheid die ervaren moet worden. Is het niet zo dat men iedere keer iets meer begrijpt van de boodschap van de zin als men hem in drie talen leest, ook al beheerst men deze talen niet allemaal perfect?

Deel van de sympathieke paradoxen van het zenboeddhisme is dat Jiun roshi ons in haar teishos er telkens weer toe aanzet niet te veel op taal en letters te vertrouwen maar om ons liever te verlaten op onze beleving tijdens de meditatie en de sesshin. Met het doel ons dit te doen begrijpen trekt zij alle registers open en in tenminste twee talen. het grootste deel van haar toehoorders op de Noorder Poort komt uit Nederland en Duitsland, en wie wil kan zo de diepere betekenis van haar woorden begrijpen.
Het hoort bij de basiskennis van de zenbeoefenaars dat men door de adem in de meditatie de 'oorspronkelijke geest', het 'ware zelf', de 'boeddhanatuur' kan ervaren. Hoezo door de adem? – Op een gegeven moment bedacht ik, zittend op het kussen, dat de taalkundige stam van de Latijnse woorden voor 'geest' en 'ademen' dezelfde is ('spiritus' en 'spirari'). Misschien is dat interessant om te weten, echter, op de weg naar het 'ware ontwaken' is dit nog geen baanbrekend inzicht.

Een groot aantal woorden; juist als zij 'internationaal' schijnen te zijn, wordt in de verschillende taalgemeenschappen op een verschillende wijze gebruikt. Juist de omgang met koans, die ook door middel van woorden gedeeld worden, blijkt een bron van (taalkundige) moeilijkheden, wat in eerste instantie tot vreselijke verwarring leidt, en tenslotte tot diep inzicht.
Een koan is een zin (soms een verhaaltje), inhoudelijk soms behoorlijk tegenstrijdig, die de roshi aan de zenbeoefenaar geeft tijdens een sesshin. De leerling laat zich tijdens de meditatie ervan doordringen en zal dit vervolgens 'realiseren' of 'manifesteren' – het realiseren van het ware zelf – 'das wahre Selbst manifestieren'. Voor beginners is dit in verschillende opzichten niet eenvoudig. 'Realiseren' betekent voor ons Duitsers in beginsel zoveel als 'begrijpen' of 'verwezenlijken', 'tot uitvoering brengen'. 'Manifestieren' betekent 'afbeelden' of 'laten zien'. Met deze taakopvatting zullen wij helaas nooit een koan 'oplossen', want 'begrijpen', 'verwezenlijken' of zelfs 'afbeelden' kan men alleen datgene dat als het ware al bestaat, buiten ons en als een model. Wij zouden proberen om datgene na te doen, en door Jiun roshi per omgaande teruggestuurd worden naar ons kussen. Men komt dichter in de buurt als men 'beleven', 'ondervinden' of 'ervaren' gebruikt, wat overigens veel te maken heeft met 'verdragen'. Helemaal los van het feit dat men ondanks het in de zenliteratuur gangbare taalgebruik een koan niet kan 'oplossen' omdat het geen probleem is, maar, zoals al het andere ook, de werkelijkheid is die men moet beleven.
Hoe ontstaan deze problemen met de woordkeuzen? Onze Europese, dat wil zeggen van het Latijn en Grieks afstammende, woorden kunnen vaak alleen vaag benoemen wat de aan de zenboeddhisme ten grondslag liggende, Oost-Aziatische, manier van denken betekent, want wij hebben een ander referentiekader. Als men echter woorden uit verschillende talen bij elkaar haalt, zoals gebruikelijk op de Noorder Poort, dan komt men dichter bij het bedoelde. Een ander voorbeeld: '(keine) Ahnung', Nederlands: '(geen) idee'; het woord 'Idee' bestaat in het Duits natuurlijk ook. Hier is een idee echter veel concreter en beeldender dan enkel een 'Ahnung', die op haar beurt een soort van basis of voorstadium van een idee kan zijn.
Een centraal begrip binnen het zenboeddhisme is 'Mitgefühl' of 'Mitleid' zoals wij Duitsers het noemen. De Nederlanders kennen daarvoor behalve 'medelijden' woorden zoals: 'compassie', 'medeleven', 'mededogen', die verder gaan dan het Duitse – veeleer introverte – gevoel, en in mijn ogen, het 'met-de-ander-zijn' veel sterker aanzetten en ook de daarmee verbonden hartstocht (passie) en het erbarmen beter tot uitdrukking laten komen. Voor het Duitse 'Zugewandtheit' daarentegen schijnt geen Nederlandse definitie te bestaan die de connotatie met 'empathisch vermogen' dekt. 'Toewijding' beschrijft eerder een bepaalde situatie dan de eigenschappen van een persoon.

'Aandacht' of 'Achtsamkeit' is een begrippenpaar, dat voor de oplettende observator kan leiden tot verdergaande inzichten. Het Duitse 'Andacht' wordt tegenwoordig enkel in een religieuze, dat wil zeggen christelijke, context gebruikt. 'Aandacht' raakt naar mijn mening de kern beter in de context van zen dan het woord 'Achtsamkeit'. Dit laatste kan namelijk ook als minder diepgaand worden begrepen, zoals 'zorgvuldigheid', en komt niet helemaal tegemoet aan wat Jiun roshi ooit als 'secret awh!' beschreef waarmee wij in het ideale geval alles wat ons overkomt kunnen bejegenen.
De valkuilen bij het vertalen zijn soms wat curieus, zoals 'Gelübde ablegen' (dus: wegdoen!) en het Nederlandse 'geloften nemen'.
Mijn conclusie is dat de verschillende talen op de Noorder Poort niet enkel het internationale karakter ervan manifesteren, maar dat deze ons ondersteunen op onze zenweg.

Doris Behrens